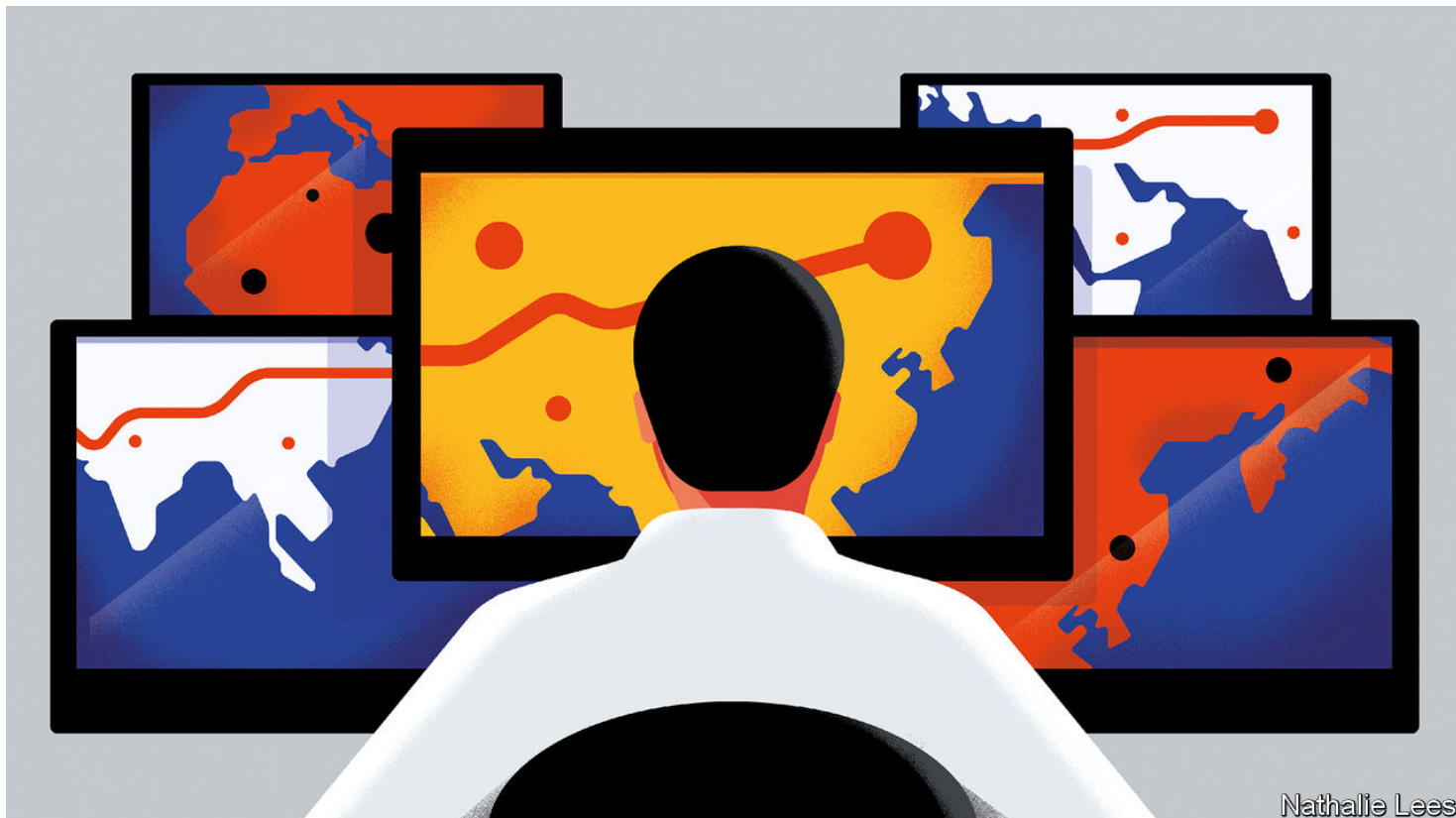

Con đường tơ lụa kỹ thuật số cho thấy nỗ lực của Trung Quốc với mục tiêu trở thành một siêu cường công nghệ và thúc đẩy việc áp dụng rộng rãi hơn các tiêu chuẩn và quy định của mình trong lĩnh vực mạng.

Vào một buổi tối tháng 11/2019, tàu Ile de Bréhat trọng tải 9.800 tấn đã rời bến cảng tại Honiara, thủ đô của Quốc đảo Solomon, và biến mất khỏi vùng biển Iron Bottom Sound. Người dân nơi đây đã quen với hình ảnh con tàu nhieu tuồn trồi khi nó hoàn thành công việc lắp đặt tuyến cáp quang dài 4.700 km từ Sydney tại Honiara trên đảo Guadalcanal, một tuyến dài 730 km giữa các đảo chính nằm xa và một tuyến khác hướng về Port Moresby, thủ đô nước láng giềng Papua New Guinea. Chưa đến 1/5 số dân trên quần đảo Solomon có cơ hội truy cập Internet. Tàu Ile de Bréhat sắp thay đổi cuộc sống của người dân nơi đây hơn bất kỳ con tàu

nào khác khi tàu Los Reyes của châu Âu khám phá ra quần đảo này vào năm 1567.

2/3 khoản chi phí 93 triệu USD để xây dựng hệ thống cáp quang biển này được Chính phủ Úc chi trả. Có tin Trung Quốc, đơn đầu là gã khổng lồ viễn thông Huawei, là bên dự xuất thực hiện dự án này. Giới tình báo Úc coi Huawei là mối đe dọa đối với an ninh quốc gia. Úc cũng là nhà tài trợ lớn nhất của các đảo quốc Thái Bình Dương và đã quen với vị trí đơn đầu ở khu vực sâu sau của mình. Úc nói với các nhà lãnh đạo ở Honiara và Port Moresby rằng Huawei sẽ không được xem xét.

Tuy nhiên, trong những năm gần đây, Úc đã không để mất đơn Thái Bình Dương vì Trung Quốc đã bí mật giành được lợi thế. Thông qua 2 chi tiêu với Thái Bình Dương đã tăng gấp 10 lần, từ 1 tỷ USD vào năm 2005 lên hơn 8 tỷ USD vào năm 2018. Số lượng khách du lịch Trung Quốc đến khu vực tăng vượt 4.000 khách/năm cách đây 10 năm lên hơn 140.000 khách vào năm 2017. Các nhà lãnh đạo Trung Quốc đang tích cực hợp tác với các nước Thái Bình Dương trong khuôn khổ sáng kiến “Vành đai và Con đường” (BRI). Chính sách ngoại giao Thái Bình Dương mới đã được thúc đẩy mạnh mẽ sau chuyến công du đầu tiên của Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình đến khu vực này cuối năm 2014. Lãnh đạo các đảo quốc Thái Bình Dương thường xuyên tiếp xúc Trung Quốc.

Khi giới an ninh Úc nhận ra sự hiện diện ngày càng tăng của Trung Quốc, họ đã hoảng sợ. Úc đã có cách thức riêng để đối phó với Huawei. Những chi tiêu tuấn trợ khi tàu Ile de Bréhat rời đi (và vài ngày trước là kỷ niệm 70 năm ngày thành lập nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa), chính phủ mới của đảo quốc Solomon đã có sự thay đổi trên mặt trận ngoại giao: từ chỗ trung thành với Đài Loan chuyển sang trung thành với Trung Quốc. Quốc đảo Kiribati cũng vậy. Theo Graeme Smith thuộc Hội đồng gia Úc, để có được sự thay đổi này, Trung Quốc đã hội tụ các nghề số thuộc hai đảo quốc này và một doanh nghiệp nhà nước Trung Quốc đã trình lên Thủ tướng dự xuất cung cấp gói cho vay và trợ cấp trị giá 500 triệu USD.

Nói cách khác, thất bại của Huawei chỉ là thất bại ở một cuộc chiến trong một cuộc cạnh tranh lớn hơn. Con đường tiếp tục là kỹ thuật số, mà Tập Cận Bình tuyên bố tiếp diễn dàn BRI thế hai năm 2019 là vấn đề được ưu tiên trong hợp tác, đang được chú ý. Ông cho rằng Trung Quốc phải trở thành một “siêu cường quốc trong lĩnh vực mạng”. Điều đó cũng nhanh chóng trở thành chìa khóa cạnh tranh cải thiện của BRI khi phương Tây ngày càng quan ngại về vấn đề an ninh trước việc Huawei cung cấp các tuyến cáp quang và mạng 5G.

Việc chi tiêu và mua sắm kìm hãm sự phát triển cho các dự án năng lượng và cơ sở hạ tầng công khác trong khuôn khổ BRI vẫn chậm trễ. Tuy nhiên, theo Viện nghiên cứu Trung Quốc Mercator ở Berlin, mức chi tiêu đang gia tăng nhanh chóng. Mercator nhận thấy Trung Quốc đã cho vay và đầu tư ít nhất 7 tỷ USD cho các tuyến cáp quang và mạng viễn thông, hơn 10 tỷ USD cho các hệ thống thông tin mới đi kèm và thanh toán di động, và nhiều hơn nữa là cho các trung tâm nghiên cứu và quản lý dữ liệu. Mạng kìm hãm sự phát triển đã được mở rộng đáng kể, ban đầu chủ yếu tập trung vào các tuyến cáp quang sau lên sóng liên lạc đi kèm toán đám mây, dữ liệu liên và các dự án “thành phố thông minh”.

Cách tiếp cận này, với sự chi tiêu trên xu hướng dè dặt và hoạt động táo bạo từ dưới lên trên, tương tự như phần còn lại của BRI (nhất là khi xét tới sự mua sắm và đầu tư ngà “Con đường tơ lụa” đã sụp đổ). Hầu hết các gã khổng lồ công nghệ của Trung Quốc, như Huawei, Alibaba và Tencent, là các công ty tư nhân và táo bạo hơn các doanh nghiệp nhà nước liên. Tuy nhiên, mối quan hệ thân thiết với Đảng Cộng sản và những sự khích lệ mạnh mẽ từ chính phủ giúp họ duy trì hoạt động phù hợp với các ưu tiên của nhà nước - và giúp họ giữ được vị trí hàng đầu trên quy mô toàn cầu. Các ngân hàng Trung Quốc cung cấp tài chính, như họ vẫn làm với các công ty cơ sở hạ tầng xuyên biên giới. Đó là khoản vay ưu đãi cho phép Huawei lắp đặt tuyến cáp quang dài 6.000 km xuyên qua Tây Dương, Nigeria Brazil và Cameroon.

Ở Việt Nam, đây không chỉ là vấn đề thúc đẩy các công ty hàng đầu thế giới trong lĩnh vực công nghệ cao. Nước này cũng khuyến khích việc áp dụng rộng rãi hơn các tiêu chuẩn và quy định của họ trong lĩnh vực mạng. Chẳng hạn, các hệ thống hiệu quả công nghệ tài chính như WeChat Pay và Alipay có thể giúp quốc tế hóa dòng nhân dân và thiết lập cơ sở hạ tầng thanh toán xuyên biên giới để cạnh tranh với SWIFT, hệ thống thanh toán do Mỹ dẫn đầu hiện đang chiếm ưu thế. Các tuyến cáp quang dưới biển và đi kèm toán đám mây có thể cung cấp dữ liệu và ngòi nổ dùng trên khắp thế giới, thúc đẩy Trung Quốc nắm quyền qua Mỹ trong lĩnh vực trí tuệ nhân tạo (AI).

Trong khi viễn thông giá rẻ và các cách thức thanh toán dễ dàng hơn được chào đón, các sáng kiến kìm hãm sự phát triển của Trung Quốc lại gây lo ngại cho những người quan tâm đến các xã hội cởi mở. Thứ nhất, bên cạnh các tiêu chuẩn của Trung Quốc, một số nước cũng áp dụng chế độ theo dõi trong lĩnh vực kìm hãm sự phát triển như nước này. Thứ hai, chủ yếu có một số ít công ty liên chiếm ưu thế. Con số 4 tỷ người dùng Internet tiếp theo là một phần đáng kể liên mà Trung Quốc cho rằng họ có cơ hội

giành được.

Lý do cuối cùng là lĩnh vực kỹ thuật số mang tính lồng ghép. Chẳng hạn, Hệ thống định vị toàn cầu Bắc Âu, sẽ đáp trả của Trung Quốc đối với Hệ thống định vị toàn cầu (GPS) của Mỹ, sẽ được triển khai trong năm 2020, và sẽ làm gia tăng khả năng giám sát của Trung Quốc cũng như năng lực và chi huy và kiểm soát quân sự của nước này. Bắc Âu đòi hỏi phải có một mạng lưới các trạm mặt đất trên khắp thế giới, vì vậy mà Trung Quốc cần tài trợ các quốc gia thân thiện. Theo Julian Gewirtz thuộc Hội học Harvard, đối với một người theo chủ nghĩa Mác như Tập Cận Bình, công nghệ trên thế giới là “sức mạnh mang lại sự thay đổi lịch sử” đáng vượt chót. Nhiều người tin Trung Quốc đã định đưa Con đường tơ lụa kỹ thuật số trở thành lĩnh vực chính mà BRI sẽ đẩy mạnh trong tương lai. Câu hỏi là liệu phương Tây có để cho họ làm vậy hay không.

Câu trả lời phần nào sẽ định hình cách châu Âu xử lý thách thức này. Nhưng nếu Trung Quốc thúc đẩy khía cạnh kỹ thuật số không khác gì máy so với những nơi khác. Chẳng hạn, việc Huawei dự định xây dựng mạng 5G cho Hy Lạp được cho là phần nào giúp thúc đẩy giai đoạn tiếp theo của quá trình biến đổi logistics đang được thực hiện tại cảng Piraeus, mà Tập Cận Bình gọi là “đầu rợ” trong hoạt động đầu tư của Trung Quốc ở châu Âu.

Năm 2019, Hy Lạp trở thành nước châu Âu đầu tiên tham gia 16+1 (nay là 17+1), một nhóm các nước Trung Âu và Đông Âu vui vẻ hợp tác với Trung Quốc. Ảnh hưởng của Trung Quốc đối với nhóm này là nguồn gốc của mối quan ngại ngày càng tăng ở Brussels vì ranh giới cho sự can thiệp của Huawei vào mạng 5G trong tương lai trở nên rõ ràng. Các nước lớn như châu Âu đang tranh luận về việc nên để Huawei phát triển mạng 5G hay cấm tập đoàn này và đối mặt với cơn thịnh nộ của Trung Quốc. Mặc dù có thể không định rằng mối thà hiệp, mà trong đó Huawei bỏ lợi ích danh sách những phần cốt lõi của hệ thống 5G, đầu không thể thực hiện được. Không thể hình dung việc EU và Mỹ bỏ chia rẽ vì một vấn đề sâu sắc như vậy - và Chính phủ Hy Lạp dưới thời Kyriakos Mitsotakis thân thiện với phương Tây hơn là dưới thời người tiền nhiệm. Tuy nhiên, điều này là rõ ràng. Ranh giới trong cuộc chiến kỹ thuật số sắp được vạch ra.

Bài viết được đăng trên [The Economist](#)

Minh Anh (gt)